

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta sekä lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslain isyyssrahaa koskevia säännöksiä.

Isällä olisi oikeus yhteensä enintään 54 arkipäivältä maksettavaan isyyssrahaan, joka ei ole siirrettävissä toiselle vanhemmalle. Jos isä ei käytä oikeuttaan, se menetetään. Isyyssraha voitaisiin, kuten nykyisin, maksaa enintään 18 arkipäivältä samanaikaisesti äidille äitiys- tai vanhempainrahakaudella maksettavan äitiys- tai vanhempainrahan kanssa. Oikeus isyyssrahaan ei olisi enää sidoksissa vanhempainrahaan, eikä se myöskään enää vähentäisi niiden päivien lukumäärää, joilta vanhemmilla on oikeus vanhempainrahaan. Isyyssraha tulisi käyttää ennen kuin lapsi täyttää kaksi vuotta. Ötövanhemman tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolen ötövanhemman isyyssraha tai isyyssrahaan verrattava

etuus tulisi vastaavasti käyttää ennen kuin on kulunut kaksi vuotta lapsen hoitoon ottamisesta. Isyyssraha olisi lapsikohtainen siten, että uuden lapsen syntyminen perheeseen ei jatkossa enää lakkauttaisi isän oikeutta isyyssrahaan edellisen lapsen perusteella. Myöskään isyyssrahakauden siirtämisen edellytyksenä ei enää olisi, että lasta on hoidettu kotona vanhempainrahakauden ja sen jälkeen pidettävän isyyssrahakauden välillä. Yhdenmukaisesti tämän kanssa lasten päivähoito voisi alkaa välittömästi vanhempainrahakauden päättyttyä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Lapsen isällä, joka osallistuu lapsensa hoitamiseen olematta samaan aikaan ansiotyössä tai muussa omassa työssä kuin omassa kotitaloudessa suoritettavassa työssä, on sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaan oikeus isyysrahaan yhteensä enintään 18 arkipäivältä äitiys- ja vanhempainrahakaudella. Isyysrahakausi voidaan isän valinnan mukaan jakaa enintään neljään jaksoon. Jaksojen vähimmäispituutta ei ole rajoitettu. Ensimmäinen isyysvapajakso voidaan pitää lapsen syntymän yhteydessä.

Isällä on lisäksi oikeus äidin ja isän sopimuksen mukaisesti vanhempainrahakauden päättyessä tai sen jälkeen pidettävään isäkuukauteen. Isäkuukausi muodostuu yhdenjaksoisesti pidettävistä vanhempainrahakauden 12 viimeisestä arkipäivästä sekä vähintään yhden ja enintään 24 arkipäivän pituisesta isyysrahajaksoista välittömästi vanhempainrahakauden jälkeen. Isäkuukausi voidaan pitää joustavasti myös siten, että isä siirtää äidin kanssa asiasta sopimalla vanhempainrahakauden 12 viimeistä arkipäivää pidettäväksi myöhemmin yhtenä yhdenjaksoisena kautena yhdessä isäkuukauteen kuuluvien enintään 24 isyysrahapäivän kanssa. Siirtämisen edellytyksenä on, että jompikumpi vanhemmista hoitaa lasta kotona äidille tai isälle välittömästi äitiysrahakauden päättymisen jälkeen maksettavan vanhempainrahan ja siirretyn vanhempainrahan välisenä aikana. Isäkuukausi on pidettävä viimeistään 180 kalenteripäivän kuluessa vanhempainrahakauden päättymisestä. Se päättyy viimeistään, kun lapsi on noin yhden vuoden neljän kuukauden (16 kuukautta) ikäinen.

Ottovanhemman vanhempainrahaan oikeutetulla ottoisällä on vastaavasti oikeus isyysrahaan ja isäkuukauteen kuten biologisella isällä on oikeus niihin. Myös rekisteröidyn parisuhteen osapuolella, joka on adoptoinut toisen osapuolen lapsen, on oikeus isyysrahaan tai sen kaltaiseen etuuteen sekä isäkuu-

kauteen tai siihen verrattavaan vanhempainpäivärahakauteen vastaavasti kuin biologisella isällä ja ottoisällä on oikeus niihin.

Edellisen äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan maksaminen päättyy uuden vanhempainpäivärahakauden alkaessa, jos äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakaudella alkaa oikeus uuteen vanhempainpäivärahaan. Oikeus edellisen lapsen perusteella maksettavaan vanhempainpäivärahaan päättyy, jos ennen isäkuukauden pitämistä alkaa oikeus uuteen vanhempainpäivärahaan. Sairausvakuutuslaissa vanhempainpäivärahalla tarkoitetaan erityisäitiys-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa sekä osittaista vanhempainrahaa. Ottovanhempia koskee oma säännöksensä. Sen mukaan edellisen vanhempainrahan maksaminen päättyy uuden äitiys- tai vanhempainrahakauden tai ottovanhemman vanhempainrahakauden alkaessa, jos ottovanhemman vanhempainrahakaudella alkaa oikeus uuteen äitiys- tai vanhempainrahaan taikka ottovanhemman vanhempainrahaan. Säännös eroaa biologista isää koskevasta vastaavasta säännöksestä siinä, että siihen ei sisälly viittausta isyysrahan lakkaamiseen. Näin ollen ottoisän isyysraha tai isäkuukauden etuus eivät lakkaa, jos ottoisän isyysrahakaudella tai ennen siirretyn isäkuukauden pitämistä alkaa oikeus uuteen äitiys- tai vanhempainrahaan taikka ottovanhemman vanhempainrahaan. Toisen osapuolen lapsen adoptoineen rekisteröidyn parisuhteen osapuolen osalta lakiin sisältyy viittaus ottovanhemman isyys- ja vanhempainrahaa koskeviin säännöksiin. Siten tällaista rekisteröidyn parisuhteen osapuolta koskee vastaavasti, mitä edellä on ottoisän osalta todettu.

Äitiys- ja isyysrahaa maksetaan äitiys- tai isyysrahakauden loppuun, jos lapsi syntyy kuolleena tai kuolee äitiys- tai isyysrahakauden aikana.

Sekä äidin että isän vanhempainpäivärahan suuruus määräytyy samojen tulojen perusteella koko vanhempainpäivärahakauden ajan. Siten äidin vanhempainraha perustuu samoihin tuloihin kuin hänelle maksettu äitiysraha ja isän isäkuukauden vanhempain- ja

isyysraha samoihin tuloihin kuin hänelle aiemmin maksettu isyys- tai vanhempainraha. Vaikka isän tulot olisivat välillä merkittävästikin muuttuneet, ei sillä ole vaikutusta hänen päivärahasa suuruuteen. Ainoastaan siinä tapauksessa, että vanhempainpäivärahaa maksetaan vähimmäismääräisenä sen vuoksi, että päivärahan määrittämisen perusteeksi hyväksyttävistä tuloista ei ole ollut ollenkaan, tai ne ovat olleet hyvin pienet, vähimmäismääräistä päivärahaa korotetaan vanhempainpäivärahakauden jatkuessa vuodenvaihteen yli kansaneläkeindeksin muutosta vastaavasti.

Vanhempainpäiväraha lasketaan ensisijassa hakijan viimeksi toimitetussa verotuksessa todetusta työtulosta, joka tarkistetaan palkkakertoimella vanhempainpäivärahakauden alkamishetken tasoon. Työtulolla tarkoitetaan työ- tai virkasuhteesta saatua palkkaa, yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa sekä työeläkelaeissa tarkoitettua palkkaa, jota ulkomaantyössä pidetään eläkepalkkaan luettavan työansion ja eläkemaksujen perusteena (vakuutuspalkka).

Työtulosta vähennetään 60 prosenttia työntekijäin eläkemaksun, työttömyysvakuutusmaksun ja sairausvakuutuksen päivärahamaksun yhteismäärästä sekä tulonhankkimiskulut. Vähennys tehdään työ- ja virkasuhteessa saaduista työtuloista ja ulkomaantyön vakuutusmaksusta. Sen sijaan yritystoiminnasta saaduista työtuloista vähennystä ei tehdä.

Siltä varalta, että hakijan tulotasossa on tapahtunut muutos ylöspäin vahvistetun verotuksen tuloihin nähden, voidaan tulot hakemuksesta vahvistaa suuremmiksi. Jos hakijan tulot ovat välittömästi ennen vanhempainpäivärahakauden alkamista olleet olennaisesti suuremmat kuin verotuksessa todetut, palkkakertoimella tarkistettujen työtulot, päiväraha voidaan hakemuksesta laskea näiden työtulojen perusteella. Yleensä huomioon otetaan edeltäneiden kuuden kuukauden tulot. Myös tästä työtyötulosta tehdään vakuutusmaksusta johtuva prosenttivähennys ja vähennetään tulonhankkimiskulut edellä kuvatulla tavalla.

Määräaikaista töitä (pätkätöitä) tekevän henkilön vanhempainpäivärahan perusteena oleva työtulo voidaan laskea jopa yhden kuukauden palkkatulon perusteella, jos tulo

voidaan todistettavasti katsoa jatkuvaksi ja jos hakijalla ei ole esittää tuloja pitemmältä ajalta. Jos työtulot ovat olleet sairauden, työttömyyden tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi olennaisesti pienemmät, kuin ne muutoin olisivat olleet, voidaan työtulot hakemuksesta arvioida myös muulta kuuden kuukauden työskentelyajalta kuin vanhempainpäivärahakauden alkamista välittömästi edeltäneeltä ajalta, kuitenkin huomioon ei ole mahdollista ottaa työtuloja kaukaisemmalta ajalta kuin vanhempainpäivärahakauden alkamisvuodelta tai sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta.

Vanhempainpäivärahaa maksetaan aina vähintään vähimmäismäärä 22,96 euroa päivältä (vuonna 2012). Rahamäärää tarkistetaan vuosittain siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Päivärahaetus on 70 prosenttia hakijan verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 34 495 euroa. Kaikki tässä mainitut työtulot vastaavat vuoden 2012 palkkakertoimen arvoa. Tämän ylittävistä osasta 53 072 euron vuosityötuloon vanhempainpäivärahaetuuden määrä on 40 prosenttia vuosityötulon kolmasosasta ja 53 072 euroa ylittävistä osasta 25 prosenttia vuosityötulon kolmasosasta.

Kuitenkin äitiysrahan määrä on 56 ensimmäisen arkipäivän ajalta 90 prosenttia hakijan verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 53 072 euroa. Tämän ylittävistä osasta äitiysrahan määrä on 32,5 prosenttia vuosityötulon kolmasosasta. Äidille maksettavan vanhempainrahan määrä on 30 ensimmäisen arkipäivän ajalta 75 prosenttia hakijan verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 53 072 euroa. Tämän ylittävistä osasta äidille maksettavan vanhempainpäivärahan määrä on 32,5 prosenttia vuosityötulon kolmasosasta.

Isälle maksettavan vanhempainrahan ja isäkuukauden isyysrahan määrä on 30 ensimmäisen isälle maksettavan arkipäivän ajalta 75 prosenttia hakijan verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 53 072 euroa. Tämän ylittävistä osasta vanhempainrahan ja

isäkuukauden isyysrahan määrä on 32,5 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta. Tulorajoja tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

Eri vanhempainpäivärahoilla on erilaiset hakuajat. Vanhempainpäivärahaa isäkuukauden ajalta on haettava kahta kuukautta ennen sitä päivää, josta alkaen etuutta halutaan saada. Isäkuukausi muodostuu vanhempainraha- ja isyysrahapäivistä. Isyysrahaa muulta kuin isäkuukauden ajalta tulee hakea viimeistään kahden kuukauden kuluessa vanhempainpäivärahakauden päättymisestä. Vuosilomakustannuskorvausta on haettava kuuden kuukauden kuluessa vanhempainpäivärahakauden päättymisestä.

Työsopimuslain (55/2001) mukaan työntekijällä on oikeus saada vapaaksi työstä sairausvakuutuslaissa tarkoitetut äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainvapaat sekä hoitovapaasta on ilmoitettava työnantajalle viimeistään kaksi kuukautta ennen vapaan aiottua alkamisaikaa. Jos vapaan kesto on enintään 12 arkipäivää, ilmoitusaika on kuitenkin yksi kuukausi. Ottolapsen hoidon vuoksi pidettävästä vapaasta ilmoitettaessa on, jos mahdollista, noudatettava edellä säädettyä ilmoitusaikaa.

Jos kahden kuukauden ilmoitusajan noudattaminen ei ole puolison työhön menon ja siitä johtuvan lapsen hoidon järjestämisen takia mahdollista, työntekijällä on oikeus jäädä vanhempainvapaalle kuukauden kuluttua ilmoituksesta, ellei siitä aiheudu työpaikan tuotanto- tai palvelutoiminnalle vakavaa haittaa. Työnantajan on katsoessaan, ettei voi suostua kuukauden ilmoitusaikaan, esitettävä työntekijälle selvitys kieltäytymisen perusteena olevista seikoista.

Työntekijä saa perustellusta syystä muuttaa vapaan ajankohdan ja pituuden ilmoittamalla siitä työnantajalle viimeistään kuukautta ennen muutosta. Työntekijä saa kuitenkin varhentaa äitiysvapaan sekä muuttaa synnytyksen yhteydessä pidettäväksi aiotun isyysvapaan ajankohdan, jos se on tarpeen lapsen syntymän tai lapsen, äidin tai isän terveydentilan vuoksi. Muutoksesta on tällöin ilmoitettava työnantajalle niin pian kuin mahdollista. Ottolapsen vanhempi saa perustellusta syystä

muuttaa ennen vapaan alkamista vapaan ajankohtaa ilmoittamalla siitä työnantajalle niin pian kuin se on mahdollista.

Lastenhoidon tuen voi saada lapsesta, jonka osalta oikeus vanhempainrahaan, osittaiseen vanhempainrahaan ja välittömästi vanhempainrahakauden jälkeen maksettavaan isyysrahaan on päättynyt. Siten kotihoidon tuen voi saada heti mainitun ajankohdan jälkeen, jos isä päättää siirtää isyysvapaan pitämisen vanhempainvapaan jälkeiseen ajankohtaan.

Lasten kotihoidon tuen hoitoraha ja vanhempainpäiväraha sovitetaan yhteen, jos perheellä on vanhempainpäivärahakaudella oikeus hoitorahaan muusta lapsesta. Yhteensovituksesta säädetään lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996). Kotihoidon tuen hoitorahana maksetaan ajalta, jolta perheellä on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahaa tai osittaisista vanhempainrahaa taikka isyysrahaa välittömästi vanhempainrahakauden päätyttyä pidettävältä isyysrahakaudelta taikka vanhempainrahaa ja isyysrahaa siirretyltä isäkuukaudelta, kuitenkin vain perheen hoitorahaan oikeuttavista lapsista kulloinkin maksettavien kotihoidon tuen hoitorahojen yhteismäärän ja sairausvakuutuslain mukaisen etuuden erotus.

Esimerkki: Äiti hoitaa vanhempainpäivärahakaudella kotona myös 2-, 5- ja 6-vuotiaita lapsia. Äidin vanhempainpäiväraha on 750 euroa kuukaudessa. Hoitorahaa maksetaan siltä osin kuin lapsista muutoin maksettavien hoitorahojen määrä ylittää päivärahän määrän: 750,00 euroa > 453,46 euroa (327,46 + 63,00 + 63,00). Hoitorahaa ei jää maksettavaksi. Hoitolisä maksetaan, mikäli laissa säädetty tuloedellytys täyttyy. Lapsesta, josta on oikeus vanhempainpäivärahaan, ei voida maksaa hoitorahaa, joten tätä lasta ei myöskään huomioida laskelmassa.

Jos perheellä ei ole oikeutta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahaan taikka osittaiseen vanhempainrahaan, maksetaan kotihoidon tuen hoitorahana sairausvakuutuslain mukaisen edellä tarkoitettujen ajan päättymiseen saakka perheen hoitorahaan oikeuttavista lapsista maksettavien kotihoidon tuen hoi-

torahojen ja vanhempainpäivärahan vähimmäismäärän erotus.

Yhteensovitus koskee siis vain kotihoidon tuen hoitorahaa, ei yksityisen hoidon tukea eikä tulosidonnaista hoitolisää. Laissa ei myöskään mainita, että yhteensovitus koskisi ns. ”tavallista isyysrahaa” eli sitä isyysrahaa, jota isälle maksetaan 18 arkipäivältä äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana. Isäkuukauden isyysrahaa yhteensovitus lain mukaan koskee.

Jos samalla kertaa on syntynyt useampia lapsia, vanhempainrahaa maksetaan normaalia pidempään. Lapsen äiti tai isä voi pitää tämän vanhempainrahakauden pidennyksen kokonaan tai osittain jo äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana. Tällöin kotihoidon tuen hoitoraha sovitetään yhteen molempien vanhempien vanhempainpäivärahan kanssa.

Lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) 11 a §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat saada lapselle kunnan järjestämän päivähoitopaikan sen ajan päätyttyä, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslaissa tarkoitettua äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa, taikka vanhempainrahakauden päätyttyä välittömästi pidetyn isyysrahakauden tai sairausvakuutuslain 9 luvun 10 a §:n perusteella siirretyn isäkuukauden päättymisen jälkeen, ja että lapsi voi olla päivähoitossa siihen saakka, kunnes hän siirtyy perusopetuslaissa tarkoitettuna oppivelvollisena perusopetukseen. Kunnan järjestämä päivähoito, lasten kotihoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki ovat perheille vaihtoehtoisia tapoja pienten lasten hoidon järjestämiseksi. Päivähoito-oikeutta ei voi kuitenkaan käyttää ennen kuin siirretty isäkuukausi on pidetty, koska siirretyn isäkuukauden edellytyksenä on edellä kerrotulla tavalla, että jompikumpi vanhemmista hoitaa lasta kotona äidille tai isälle välittömästi äitiysrahakauden päättymisen jälkeen maksetun vanhempainrahan ja siirretyn vanhempainrahan välisenä aikana.

1.2 Nykytilan arviointi

Perhevapaajärjestelmää on Suomessa kehitetty pitkän ajan kuluessa. Tasa-arvobarometrin 2008 mukaan noin 90 pro-

senttia sekä naisista että miehistä oli sitä mieltä, että miesten tulisi osallistua nykyistä enemmän lastensa hoitoon ja kasvatukseen. OECD on antanut Suomelle moitteita äitien pitkistä työstäpoissaolojaksoista. Suomessa viime vuosina tehdyt tutkimukset (Palkansaajien tutkimuslaitos, PT ja Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, ETLA) ovat osoittaneet näiden poissaolojen heikentävän äitien palkka-kehitystä. Viimeisten 10 vuoden aikana tavoitteena on ollut perhevapaiden tasaisempi jakautuminen vanhempien kesken. Taustalla on ollut halu lisätä vanhempien yhteistä vastuuta lapsista ja vahvistaa isän ja lapsen välistä suhdetta. Perhevapaiden tasaisempi käyttö isän ja äidin kesken tukee myös äitien asemaa työmarkkinoilla. Tavoitteeseen on pyritty muun muassa pidentämällä isyysvapaata ja joustavoittamalla sen ajoitusta, kehittämällä isille ns. isäkuukausi, tekemällä isäkuukauden käyttöajankohta joustavamaksi ja korottamalla isän, samoin kuin äidin vanhempainrahaa 30 ensimmäisen päivän ajalta 75 prosenttiin työtulosta. Isän käyttämättä jääviä korotuspäiviä voi käyttää myös isäkuukauden aikana.

Myönteistä kehitystä onkin jossain määrin tapahtunut. Isyysrahaa maksettiin äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana 73 prosentille isistä (päättäneet kaudet) vuonna 2011. Sen sijaan vanhempainrahaa, jota voidaan maksaa joko isälle tai äidille, sai vain 3,3 prosenttia isistä, kun isäkuukautta ei lasketa mukaan. Isäkuukauden käyttö on lisääntynyt 7,1 prosentista (vuosi 2004) 26,9 prosenttiin (2011). Isäkuukauden käytössä on ollut havaittavissa jonkin verran kausivaihtelua. Varsinkin kesäkuukaudet ovat olleet suosittuja. Edelleenkin valtaosa isistä ei käytä heille laissa säädettyä mahdollisuutta vanhempainvapaaseen ja isäkuukauteen.

2 Esityksen tavoitteet ja ehdotukset

Esityksen tavoitteena on edelleen kannustaa isiä käyttämään vanhempainvapaata. Esityksessä ehdotetaan, että isillä olisi oikeus isyysrahaan enintään 54 arkipäivältä. Isyysrahapäivien lukumäärä ei olisi enää riippuvainen siitä, saako isä vanhempainrahaa osalta vanhempainrahakautta. Jatkossa vanhem-

painpäivärahakaudet muodostuisivat ”normaalitilanteessa” 105 arkipäivän pituisesta äitiysrahakaudesta, välittömästi äitiysrahakauden jälkeen keskeytymättömästi pidettävästä 158 arkipäivän pituisesta vanhempien keskenään valinnaisesta vanhempainrahakaudesta ja isän omasta enintään 54 arkipäivän pituisesta isyysrahakaudesta.

Isällä olisi oikeus saada isyysrahaa enintään 18 arkipäivältä samanaikaisesti kuin äiti saa äitiys- tai vanhempainrahaa. Isä voisi pitää oman kautensa kokonaan eri aikaan kuin äiti, jolloin vanhempien käytössä oleva vapaa ulottuisi ajallisesti nykyistä pitemmälle. Tällöin 54 arkipäivän pituisen jakson voisi pitää heti vanhempainrahakauden jälkeen tai siirtää pidettäväksi ennen kuin se lapsi, jonka perusteella oikeus isyysrahaan on syntynyt, on täyttänyt kaksi vuotta.

Isyysraha olisi myös lapsikohtainen siten, että uuden lapsen syntyminen ei enää katkaisisi oikeutta isyysrahaan aikaisemman lapsen perusteella. Jos isällä olisi oikeus isyysrahaan sekä aikaisemman että uuden lapsen syntymän perusteella, isyysrahaa maksettaisiin enintään 42 arkipäivältä samanaikaisesti kuin äidille maksetaan uuden lapsen syntymän perusteella äitiys- tai vanhempainrahaa. Näistä päivistä enintään 24 isyysrahapäivää perustuisi aikaisemman lapsen ja enintään 18 uuden lapsen syntymään. Muu osa isyysrahasta tulisi maksettavaksi äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella. Tämä tukee tavoitetta kannustaa isiä omien perhevapaiden käyttöön. Takaraja isyysrahan saamiselle aikaisemman lapsen perusteella olisi kuitenkin myös tämän osalta kahden vuoden ikä.

Isyysrahan maksaminen vanhempainrahakauden jälkeisellä ajalla ei enää edellyttäisi, että jompikumpi vanhemmista on hoitanut lasta kotona vanhempainrahakauden päättymisen ja siirretyn isyysrahakauden välisenä aikana. Siten oikeus päivähoito-oikeutta voisi tällaisessa tapauksessa käyttää jo vanhempainrahakauden päättymisestä lukien.

Kuten nykyisin isyysraha äitiys- ja vanhempainrahakaudella voitaisiin jaksottaa enintään neljään jaksoon. Sen sijaan isyysrahakausi äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella voitaisiin jakaa enintään kahteen jaksoon. Siinä tapauksessa, että isälle maksettaisiin äitiys- tai vanhempainrahakaudella

isyysrahaa sekä aikaisemman että uuden lapsen syntymän perusteella, ensiksi mainitut isyysrahapäivät tulisi pitää yhdessä jaksossa.

Ehdotuksen mukaan isyysrahaa maksettaisiin 12 arkipäivältä lapsen kuolinpäivän jälkeen, enintään kuitenkin isyysrahakauden tai sen jakson loppuun, jos lapsi kuolee isyysrahakauden aikana.

Vanhempainpäivärahan suuruus määräytyisi, kuten nykyisin, lapsikohtaisesti saman lapsen perusteella maksettavan ensimmäisen vanhempainpäivärahan perusteena käytettyjen tulojen mukaisesti. Siten, jos isällä olisi samanaikaisesti oikeus isyysrahaan aikaisemman ja uuden lapsen syntymän perusteella, isyysrahan määrä saattaisi vaihdella siitä riippuen, kumman lapsen syntymään se perustuu.

Isälle maksettavan vanhempainrahan ja äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella myönnettävän isyysrahan määrä olisi 30 ensimmäisen isälle maksettavan arkipäivän ajalta 75 prosenttia hakijan verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä vuoden 2012 tasossa 53 072 euroa. Tämän ylittävästä osasta isyysrahan määrä olisi 32,5 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta.

Vastaavasti, jos isällä olisi samanaikaisesti oikeus isyysrahaan aikaisemman ja uuden lapsen syntymän perusteella, korotettu isyysraha kohdentuisi isälle sen mukaan, kumman lapsen syntymän perusteella määräytyvästä isyysrahasta kulloinkin on kysymys. Siten isyysraha maksettaisiin aina korotettuna 30 ensimmäiseltä päivältä kyseisestä lapsesta maksettavalla vanhempainrahakaudella ja isyysrahakaudella äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella, mutta se voisi kuitenkin osua uudesta lapsesta pidettävän äitiys- ja vanhempainrahakauden ajalle, kunhan se olisi kertynyt edellisen lapsen syntymän perusteella. Näin ollen isyysraha maksettaisiin korotettuna myös, jos isä pitää aikaisemman lapsen isyysrahapäiviä uuden lapsen syntymään perustuvalla äitiys- ja vanhempainrahakaudella edellyttäen, ettei isä jo ole aikaisemmin käyttänyt aikaisemman lapsen syntymän perusteella määräytyviä korotuspäiviä.

Oikeus ottovanhemman tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolen ottovanhemman isyysrahaan tai isyysrahaan verrattavaan etuuteen

määräytyisi, kuten nykyisin, viittaussäännöksen mukaisesti samalla tavalla kuin biologisen isän oikeus isyysrahaan määräytyy, kuitenkin niin, että oikeus isyysrahaan jatkuisi, kunnes ottolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi isälle kuuluvasta enintään 54 arkipäivän pituisesta isyysrahakaudesta. Sen myötä isyysrahasta erillistä isäkuukautta ei enää olisi. Isyysrahan hakuajan sitominen vanhempainpäivärahauden päättämiseen on hankala sekä hakijan että Kansaneläkelaitoksen kannalta, koska kauden päättymisen ei ole etukäteen tiedossa ja selkeästi määriteltävissä. Tästä syystä sairausvakuutuslain isyysrahan hakemista koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että isyysrahaa olisi jatkossa haettava viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun lapsi on täyttänyt kaksi vuotta tai siitä, kun lapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta. Vuosilomakustannuskorvauksen hakemisen määräaikaan ei ehdoteta tehtäväksi muutosta. Sitä olisi haettava kuuden kuukauden kuluessa vanhempainpäivärahauden päättymisestä.

Esitykseen sisältyvät myös ehdotukset eräiden sairausvakuutuslakiin, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin ja lasten päivähoitosta annettuun lakiin sisältyvien viittaussäännösten muuttamiseksi sen vuoksi, että isyysrahasta säädettäisiin sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:ssä ja luvun 10 a § ehdotetaan kumottavaksi. Lasten kotihoidon tuesta annetun lain 4 §:n mukaan isyysraha ja kotihoidon tuen hoitoraha yhteensovitettaisiin, kuten voimassa olevan lain mukaan, jos kysymyksessä olisi sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettava isyysraha. Viittaussäännöksen mukaisesti hoitorahaa ja isyysrahaa ei yhteensovitettaisi tilanteessa, jossa isyysrahaa maksettaisiin aikaisempaan lapsen perustuen uuden lapsen syntymään perustuvalla äitiys- ja vanhempainrahakaudella. Lasten kotihoidon tuen liikamaksut saattavat lisääntyä jonkin verran, jos isä hakee isyysrahaa jälkikäteen ja se olisi tullut yhteensovitettua perheelle maksettavan lasten kotihoidon tuen kanssa.

Sairausvakuutuslain 9 luvun kumottavaksi ehdotettuun 10 a §:ään sisältyy säännös, jonka mukaan vanhempainrahan siirtämisen edellytyksenä on, että lasta on hoidettu kotona vanhempainrahan päättymisen ja siirretyn isäkuukauden etuuden alkamisen välisenä aikana. Tästä vaatimuksesta ehdotetaan luovuttavaksi. Lasten päivähoitosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti siten, että kotihoidontuen kanssa vaihtoehtoinen päivähoito voisi alkaa välittömästi vanhempainrahakauden päätyttyä.

Isyysrahan maksamisen edellytyksenä on, että isä osallistuu lapsen hoitoon. Tarkoituksenmukaista ei ole, että lapsi voisi olla päivähoitossa isyysrahakauden aikana. Toisaalta perheen kannalta olisi hankalaa, jos siirretyn isyysvapaan vuoksi oikeus päivähoitopaikkaan katkeaisi lapsen ollessa kotona. Tästä johtuen lasten päivähoitosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeutta käyttää päivähoitopaikkaa ei ole isyysrahakauden aikana, mutta oikeus samaan päivähoitopaikkaan säilyy, vaikka lapsi ei ole hoidossa isyysrahakauden aikana. Isyysrahakausista johtuvista poissaoloista tulisi ilmoittaa päivähoitopaikkaan viimeistään kaksi viikkoa ennen isyysvapaan suunniteltua aloittamista.

Asetusta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista ehdotetaan samalla muutettavaksi siten, että päivähoitomaksua ei perittäisi ajalta, jolloin päivärahaan oikeuttava lapsi ei ole päivähoitossa sen vuoksi, että isä hoitaa isyysrahalla ollen häntä kotona.

Sairausvakuutuslain 9 luvun 15 §:ään sisältyvä viittaus rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain (1889/39A) 2 §:ään muutettaisiin viittaukseksi mainitun lain sijaan tulleen vankeuslain (767/2005) 4 luvun 1 §:ään. Vankeuslaki käyttää rangaistuslaitoksen sijasta ilmaisua ”vankila”, josta johtuen vastaavaa ilmaisua ehdotetaan käytettäväksi myös sairausvakuutuslain viittaussäännöksessä.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Kokemusten ja selvitysten mukaan isät pitävät ne vapaat, jotka on osoitettu nimen-

omaan isille. Muutoksen arvioidaan lisäävän isyysvapaan käyttöä. Kaikki isyysvapaan käyttäjät eivät uudistuksen jälkeenkään luultavasti käytä koko 54 päivän isyysvapaa-oikeuttaan. Jos uudistuksen jälkeen 73 prosenttia isistä, käyttäisi isyysvapaata keskimäärin runsaat 40 isyysrahopäivää, muutos lisäisi sairausvakuutuksen työtulovakuutuksen menoja arviolta 47 miljoonalla eurolla vuositasolla. Valtio osallistuu työtulovakuutuksen rahoitukseen rahoittamalla vähimmäismääräiset päivärahat. Siten valtion osuus olisi 2 miljoonaa euroa ja loput 45 miljoonaa euroa rahoitettaisiin palkansaajien ja yrittäjien sekä työnantajien sairausvakuutusmaksulla. Vaikutus maksuun olisi noin 0,02—0,03 prosenttiyksikköä.

Lasten kotihoidon tukea ja yksityisen hoidon tukea rahoittavat kunnat ja valtio. Päivähoidon rahoituksesta vastaavat Suomessa valtio, kunnat ja lasten huoltajat. Peruspalvelujen valtionosuus on 31,42 prosenttia vuonna 2012. Asiakasmaksut vastaavat päivähoidon kustannuksista noin 14 prosenttia. Peruspalvelujen valtionosuuden ja mahdollisten asiakasmaksujen huomioon ottamisen jälkeen kunnan rahoitusosuudeksi jäävät loput menosta.

Kotihoidon tuen ja päivähoidon kustannuksiin vaikuttavat perheiden valinnat: missä määrin isät pitävät isyysrahopäiviä, pidetäänkö isyysvapaa heti vanhempainvapaan jälkeen vai siirrettynä myöhemmäksi, pidetäänkö isyysvapaa yhdessä vai useammassa jaksossa sekä valitsevatko perheet kotihoidon tuen vai päivähoidon. Jos arvioidaan, että isistä 73 prosenttia käyttää oikeuttaan isyysvapaaseen keskimäärin runsaat 40 isyysrahopäivää, joista 18 päivää käytetään edelleen samaan aikaan äidin vanhempainvapaan kanssa, sekä että suurin osa lapsista hoidetaan edelleen aluksi kotona (eli isyysvapaan muutokset eivät muuta sitä, minkä ikäisenä lapset keskimäärin menevät päivähoidon), kunnille syntyy luultavasti hieman enemmän säästöä kotihoidon tuen menoihin, kuin lisäkustannuksia päivähoidon. Kotihoidon tuen menojen säästö tulee siitä, että pidentyneet isyysvapaakaudet korvaavat osan kotihoidon tuella pidetyistä vapaista. Päivähoidon menoja puolestaan lisää se, että perheet voivat säilyttää saman päivähoidopaikan eivätkä joudu

maksamaan asiakasmaksuja isyysvapaan ajalta.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013. Sairausvakuutuslain isyysrahaa koskevaa muutosta sovellettaisiin, jos ensimmäinen saman lapsen perusteella maksettava vanhempainpäivärahopäivä eli erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahopäivä on lain tultua voimaan. Tällöin uudistuksen mukaisia äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella pidettäviä isyysrahopäiviä voi pitää aikaisintaan vuoden 2013 lokaan lopulta alkaen, ja vuoteen 2013 kohdistuvat lisäkustannukset ovat noin 7,8 miljoonaa euroa. Valtion osuus on noin 0,3 miljoonaa euroa vuonna 2013.

3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Perheen käytössä olevat vanhempainpäivärahaudet pitenevät 12 arkipäivällä koska vanhempien jaettavissa oleva vanhempainrahakausi ei enää lyhene isyysrahasta johtuen. Nykyisin lapsi on 9—10 kuukauden ikäinen vanhempainrahakauden päättyessä. Jos isä käyttää koko isyysrahakauden vanhempainrahakauden jälkeen, lapsi on lähes vuoden ikäinen vanhempainpäivärahauskautien päättyessä.

Isän läsnäolo kotona lapsen ollessa pieni lähentää isän ja lapsen suhdetta, ja se on lapsen ja koko perheen edun mukaista. Isän itsenäisen hoitojakson aikana vanhemmat tottuvat siihen, että myös isä voi ottaa vastuun lapsen hoitamisesta äidin ollessa työssä. Uudistuksella voidaan aikaisempaa paremmin turvata isien itsenäinen hoitovastuu ja lyhentää äitien poissaoloa työstä. Myös lapsen kannalta ratkaisu olisi hyvä, koska lasta hoidettaisiin kotona pitempään. Uudistuksella olisi myönteinen vaikutus paitsi vanhempien asenteisiin myös asenteisiin yhteiskunnassa yleensä.

3.3 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon

Isien kannustaminen perhevapaiden käyttöön on ollut tasa-arvopolitiikan tavoitteena. Isien perhevapaiden käytön yleistyminen edistää naisten asemaa työmarkkinoilla ja parantaa hoivavastuun jakautumista vanhempien kesken. Koska isän oikeus isyysrahaan ei

enää ole sidoksissa vanhempainrahaan, tämän uskotaan kannustavan isiä käyttämään oikeuttaan.

Ehdotuksen mukaan isyysrahakauden voisi pitää siihen mennessä, kun lapsi täyttää kaksi vuotta. Niissä perheissä, joissa äiti haluaa jäädä hoitovapaalle heti vanhempainrahakauden jälkeen, tilanne helpottuu. Joustavoittaminen tulee lisäämään isien vapaan käyttöä vanhempainrahakauden jälkeen. On myös viitteitä siitä, että kaikilla työpaikoilla ei suhtauduta myönteisesti isien pitempiin perhevapaisiin. Varsinkin vanhempainvapaan ja hoitovapaan pitämisessä isät ovat kokeneet ongelmia. Sen sijaan isyysvapaan käyttäminen on koettu helpommaksi.

Vanhempainvapaiden tasaisempi jakautuminen vanhempien välillä edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä lasten ja perheiden hyvinvointia.

3.4 Muut vaikutukset

Vanhempainvapaatyöryhmä (Sosiaali- ja terveysministeriö, Selvityksiä 2011:12) piti tarpeellisena, että uudistusten jatkovalmistelun yhteydessä kiinnitettäisiin huomiota erilaisten etuuksien nimikkeiden yksinkertaistamiseen, niin että ne olisivat mahdollisimman ymmärrettäviä. Tähän tavoitteeseen pyritään siirtymällä yhteen isyysrahaan ja luopumalla isäkuukauden käsitteestä.

Eri vanhempainpäivärahoilla on nykyisin erilaiset hakuajat. Vanhempainpäivärahojen erilaiset hakuajat sekä siirrettävästä isäkuukaudesta etukäteen ilmoittaminen säädetyssä määräajassa tekevät lainsäädännöstä monimutkaisen. Tämä aiheuttaa myös paljon myöhästyneitä hakemuksia, jotka hylätään, jos hakemuksen hylkäämistä ei voida pitää kohtuuttomana. Hakemusten hylkäämisestä myös usein valitetaan muutoksenhakuelimeen, jonka toimintaa valitukset rasittavat. Hakijat kokevat etenkin nykyiset siirretystä isäkuukaudesta ilmoittamisen ja isäkuukauden hakemisen määräajat vaikeiksi ymmärtää ja muistaa. Siirretystä isäkuukaudesta tulee ilmoittaa etukäteen ja isäkuukautta tulee hakea etukäteen, kun taas muissa tilanteissa isyysrahaa voi hakea jälkikäteen. Ehdotettu muutos, jonka mukaan isyysrahaa voisi aina

hakea jälkikäteen, yksinkertaistaisi ja selventäisi etuuksien hakemista.

4 Asian valmistelu

Euroopan unionin neuvoston direktiivi 2010/18/EU (Vanhempainvapaadirektiivi) tuli panna kansallisesti täytäntöön 8 päivään maaliskuuta 2012 mennessä. Direktiivillä on pantu täytäntöön vanhempainvapaata koskeva tarkistettu puitesopimus, jonka alojenväliset Euroopan tason työmarkkinaosapuolet tekivät 18 päivänä kesäkuuta 2009. Sopimuksen 2 kohdan 2 lausekkeella pidennetään mies- ja naispuolisten työntekijöiden yksilöllinen oikeus vanhempainvapaaseen kolmesta kuukaudesta neljään kuukauteen. Naisten ja miesten yhdenvertaisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi vapaa olisi periaatteessa myönnettävä siten, että se ei ole siirrettävissä. Jotta molemmat vanhemmat pitäisivät tasaisemmin vanhempainvapaata, ainakin yksi neljästä vapaakuukaudesta on myönnettävä siten, että se ei ole siirrettävissä. Suomen kannan mukaan Suomen lainsäädäntö täyttää jo nyt ilman lainsäädäntömuutoksia direktiivin vaatimukset vanhempainvapaakausien vähimmäispituudesta ottaen huomioon perhevapaa kokonaisuutena.

Vanhempainvapaatyöryhmä katsoi perhevapaiden uudistamista tarkastellessaan, että eräänä tavoitteena uudistustyössä tulee ottaa huomioon isien vanhemmuuden tukeminen ja isien vanhempainvapaan käytön lisääminen. Se esitteli sitoutumatta mihinkään malliin kolme tapaa kehittää sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahakausiin perustuvaa vanhempainvapaajärjestelmää. Työryhmän esittelemä A-malli perustuu nykyjärjestelmään ja pidentää isän osuutta sekä irrottaa isyysrahan vanhempainrahasta. Tässä hallituksen esityksessä ehdotettu uudistus muistuttaa Vanhempainvapaatyöryhmän esittelemää A-mallia sillä erotuksella, että nyt ehdotettu isyysrahakausi on kaksi viikkoa lyhyempi.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen 17 päivänä kesäkuuta 2011 päivätyn ohjelman mukaan tavoitteena on lisätä isille merkittyjä vapaita, joustavoittaa isien perhevapaiden käyttöä ja mahdollistaa lapsen hoitaminen

kotona vanhempainpäivärahan turvin nykyistä pitempään. Työmarkkinakeskusjärjestöjen syksyllä 2011 tekemässä raamisopimuksessa Suomen kilpailukyvyyn ja työllisyyden turvaamisesta on sovittu perhevapaajärjestelmän uudistamisesta hallitusohjelman mukaisesti. Sopimuksen mukaan isän osuutta vapaista lisätään niin, että isyysvapaa on yhteensä 54 arkipäivää, joista enintään 18 voidaan pitää yhdessä äidin kanssa. Isän vapaa on lapsikohtainen ja se voidaan pitää joustavasti siihen asti, kun lapsi täyttää kaksi vuotta. Nykyinen kytkös vanhempainvapaaseen poistetaan. Vanhempainpäivärahojen kustannusten jako säilyy ennallaan. Uudistus astuu voimaan vuoden 2013 alusta ja sen vaikutuksia ja tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan kahden vuoden jälkeen sen voimaan saattamisesta. Hallituksen esitys on mainitun raamisopimuksen sanamuodon mukainen.

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, Kansaneläkelaitoksen ja keskeisten työmarkkinaosapuolten kanssa. Esityksestä on kuultu Suomen Kuntaliittoa ja hallituksen esitys on käsitelty Kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Asian valmistelun yhteydessä on keskusteltu siitä, mitä raamisopimuksen mukaisella isyysrahan lapsikohtaisuudella tarkoitetaan. Siihen, miten asia on hallituksen esityksessä tulkittu, on vaikuttanut pyrkimys tukea isien vanhemmuutta nimenomaan isien itsenäistä vastuunottoa silmällä pitäen. Asian valmistelun yhteydessä on noussut keskusteluun myös tarve muiden muassa etäisien, yksinhuoltajien ja monikkoperheiden erityistarpeiden huomioon ottamiseen perhevapaita kehitettäessä. Hallituksen esityksen tarkoituksena on toteuttaa yksinomaan edellä mainittua hallitusohjelman ja raamisopimuksen kirjausta.

Tavoitteena on lisäksi hallitusohjelman kirjauksen mukaan erikseen hallituskaudella pyrkiä parantamaan adoptio-, monikko-, sijais- ja yksinhuoltajaperheiden yhdenvertaisuutta muiden perheiden kanssa. Asian valmistelun yhteydessä esiin nousseet muut kysymykset on tarkoituksenmukaisinta käsitellä yhtä aikaa näiden erityiskysymysten kanssa.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

6 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013. Sairausvakuutuslain isyysrahaa koskevaa muutosta sovellettaisiin, jos ensimmäinen saman lapsen perusteella maksettava vanhempainpäivärahopäivä eli erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahopäivä on lain tultua voimaan.

7 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että isällä olisi oikeus yhteensä enintään 54 arkipäivältä maksettavaan isyysrahaan. Tätä isyysrahaa ei ole mahdollista maksaa äidille, joka on perheen ainoa huoltaja.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan 38/2006 vp mm. todennut, että perustuslain yhdenvertaisuussäännös kohdistuu perusoikeusuudistuksen esitöiden perusteella myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien kansalaisten samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia kansalaisille. Toisaalta lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42—43). Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vakiintuneesti korostettu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (PeVL 1/2006 vp, s. 2/I, PeVL 59/2002 vp, s. 2/II).

Uudistuksen tavoitteena on kannustaa isiä perhevapaiden käyttöön, koska isien perhe-

vapaiden käytön yleistymisen on katsottu parantavan hoivavastuun jakautumista vanhempien kesken sekä edistävän naisten asemaa työmarkkinoilla. Lisäksi isän perheväpöiden käytöllä on myönteinen vaikutus isän ja lapsen välisen suhteen kehittymiseen. Ehdotuksen taustalla on siten hyväksyttävä yhteiskunnallinen intressi.

Edellä mainituista syistä hallitus katsoo, että ehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämöjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvun 10 a § ja 15 luvun 4 a §, sellaisina kuin ne ovat, 9 luvun 10 a § osaksi laeissa 1342/2006 ja 962/2009 sekä 15 luvun 4 a § laissa 1342/2006, sekä

muutetaan 9 luvun 7 §, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentin 1 kohta, 15 ja 17 §, 11 luvun 1 §:n 2 momentin 3 kohta sekä 15 luvun 4 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat, 9 luvun 7 ja 15 § osaksi laissa 1342/2006, 10 §:n 1 momentti ja 11 §:n 2 momentti laissa 1342/2006, 17 § laissa 438/2010, 11 luvun 1 §:n 2 momentin 3 kohta laissa 1142/2010 sekä 15 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 19/2012, seuraavasti:

9 luku

Vanhempainpäivärahat

7 §

Isyysrahakausi

Isyysrahaa maksetaan yhteensä enintään 54 arkipäivältä, kuitenkin siten, että äitiys- ja vanhempainrahakaudella isyysrahaa maksetaan yhteensä enintään 18 arkipäivältä. Äitiys- ja vanhempainrahakaudella maksettava isyysraha voidaan jakaa enintään neljään jaksoon. Äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettava isyysraha voidaan jakaa enintään kahteen jaksoon. Oikeus isyysrahaan jatkuu, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai ottolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta.

Jos isän oikeus isyysrahaan perustuu samanaikaisesti sekä aikaisemman että uuden lapsen syntymään, isyysrahaa maksetaan uuden lapsen syntymään perustuvalla äitiys- ja vanhempainrahakaudella yhteensä enintään

42 arkipäivältä siten, että päivistä voi enintään 24 arkipäivää perustua aikaisemman lapsen ja enintään 18 arkipäivää uuden lapsen syntymään. Tällöin aikaisemman lapsen syntymään perustuvat isyysrahapäivät on pidettävä yhdessä jaksossa.

10 §

Vanhempainrahakausi

Vanhempainrahaa maksetaan enintään 158 arkipäivältä välittömästi äitiysrahakauden päättymisestä lukien, jollei 2 tai 3 momentista muuta johdu.

11 §

Ottovanhemman vanhempain- ja isyysraha

Ottovanhemman vanhempainrahaan oikeutetulla ottoisällä on oikeus isyysrahaan siten kuin 6 ja 7 §:ssä säädetään.

14 §

Lapsen kuoleman tai lapsen ottolapseksi luovuttamisen vaikutus vanhempainpäivärahaan

Jos lapsi syntyy kuolleena taikka jos lapsi tai ottolapsi kuolee:

1) äitiysraha maksetaan äitiysrahakauden loppuun ja isyysraha maksetaan 12 arkipäivältä lapsen kuolinpäivän jälkeen, enintään kuitenkin isyysrahakauden tai sen jakson loppuun;

15 §

Vanhempainpäivärahan maksamisen rajoitukset

Vanhempainpäivärahaa ei makseta vakuutetulle siltä ajalta, jona hän on suorittamassa hänelle tuomittua vankeusrangaistusta vankeuslain (767/2005) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa vankilassa lukuun ottamatta sakon muuntorangaistusta.

Jos äitiys- tai vanhempainrahakaudella alkaa oikeus uuteen vanhempainpäivärahaan, edellisen äitiys- tai vanhempainrahan maksaminen päättyy uuden vanhempainpäivärahauden alkaessa.

17 §

Lapseksi ottaminen rekisteröidyssä parisuhteessa

Mitä edellä 11 ja 12 §:ssä tai muualla tässä luvussa säädetään ottovanhemman isyys- ja vanhempainrahasta, sovelletaan myös 16 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn parisuhteen osapuoleen, joka ottaa ottolapsekseen parisuhteen toisen osapuolen lapsen, joka ei ole vuotta vanhempi. Vanhempainpäivärahopäivien määrää 7 ja 12 §:n mukaisesti laskettaessa huomioon otetaan saman lapsen hoidon vuoksi parisuhteen osapuolelle jo myönnetty vanhempainpäivärahat, kuitenkin siten, että parisuhteen osapuolille maksettavien vanhempainpäivärahopäivien yhteismäärä on aina vähintään 200 arkipäivää. Jos parisuhteen toiselle osapuolelle on myönnetty äitiysrahaa, myönnetään vanhempainrahaa kuitenkin

aina enintään 158 arkipäivää, jolloin ottovanhemman oikeus vanhempainrahaan alkaa äitiysrahan päättymisestä lukien.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

1 §

Päivärahaetuuksien määrä työtulojen perusteella

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään:

3) isälle maksettavan vanhempainrahan ja äitiys- ja vanhempainrahakauden jälkeen maksettavan isyysrahan määrä on 30 ensimmäisen isälle maksettavan arkipäivän ajalta 75 prosenttia vakuutetun verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 50 606 euroa; tämän ylittävistä osasta isälle maksettavan vanhempainpäivärahan määrä on 32,5 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta; jos kysymyksessä on 9 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu aikaisemman lapsen syntymään perustuva isyysrahopäivä, isyysraha voidaan maksaa korotettuna myös uuden lapsen syntymään perustuvalla äitiys- ja vanhempainrahakaudella edellyttäen, että aikaisemman lapsen syntymään perustuvia korotuspäiviä on jäljellä.

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Päivärahaetuuksien hakemista koskevat määräajat

Päivärahaetuuksia on haettava seuraavasti:

1) sairauspäivärahaa kahden kuukauden kuluessa työkyvyttömyyden alkamisesta ja osasairauspäivärahaa kahden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen etuutta halutaan saada;

2) erityishoitorahaa ja erityisäitiysrahaa neljän kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen etuutta halutaan saada;

3) äitiysrahaa viimeistään kahta kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa;

4) vanhempainrahaa sekä osittaista vanhempainrahaa kuukautta ennen sitä päivää, josta alkaen etuutta halutaan saada, jollei 6 kohdasta muuta johdu;

5) isyysrahaa viimeistään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun lapsi on täyttänyt kak-

si vuotta tai siitä, kun kaksi vuotta on kulunut lapsen hoitoon ottamisesta; sekä

6) vanhempainrahaa ottolapsen hoidon johdosta kahden kuukauden kuluessa lapsen hoitoon ottamisesta.

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20. Tätä lakia sovelletaan isyysrahaan, kun ensimmäinen saman lapsen perusteella maksettava vanhempainpäivärahopäivä on lain tullut voimaan.

2.

Laki**lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 4 §:n 5 momentti ja 6 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1343/2006, seuraavasti:

4 §

Hoitoraha

Kotihoidon tuen hoitorahana maksetaan ajalta, jolta perheellä on oikeus saada sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa taikka isyysrahaa sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisesti äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella pidettävän isyysrahakauden aikana, kuitenkin vain perheen hoitorahaan oikeuttavista lapsista kulloinkin maksettavien kotihoidon tuen hoitorahojen yhteismäärän ja sairausvakuutuslain 11 luvun mukaisen edellä mainitun etuuden erotus. Jos perheellä ei ole oikeutta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahaan tai osittaiseen vanhempainrahaan, maksetaan kotihoidon tuen hoitorahana sairausvakuutuslain mukaisen edellä tarkoitetun ajan päättymiseen saakka perheen hoitorahaan oikeuttavista lapsista maksettavien kotihoidon tuen hoitorahojen ja sairausvakuutuslain 11 luvun 7 tai 11 §:ssä tarkoitetun vähimmäismäärän erotus.

6 §

Hoitolisän määräytyminen

Jos kotihoidon tuen hoitolisää maksetaan sairausvakuutuslain mukaisen erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahakauden, osittaisen vanhempainrahakauden tai sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisen äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella pidettävän isyysrahakauden aikana, otetaan edellä mainitusta etuudesta tulona huomioon vain se osa, joka ylittää niiden kotihoidon tuen hoitorahojen yhteismäärän, joihin perhe kunakin aikana on oikeutettu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Jos sairausvakuutuslain mukainen vanhempainpäiväraha perustuu aikaisempiin, ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleisiin sairausvakuutuslain säännöksiin, etuuksia sovitettaessa yhteen sovelletaan ennen tämän lain voimaan tuloa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki**lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) 11 a §, sellaisena kuin se on laeissa 630/1991, 1129/1996 ja 1344/2006, seuraavasti:

11 a §

Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä säädetään, kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat saada lapselle kunnan järjestämän 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun päivähoitopaikan sen ajan päätyttyä, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa, ei kuitenkaan aikana, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettavaa isyysrahaa, ja että lapsi voi olla päivähoidossa siihen saakka, kunnes hän siirtyy perusopetuslaissa tarkoitettuna oppivelvollisena perusopetukseen. Päivähoitoa on kuitenkin järjestettävä osa-aikaisesti, kun lapsi ennen perusopetuslaissa tarkoitettua oppivelvollisuusiäkkä osallistuu perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen tai kun lapsi perusopetuslain 25 §:n 2 momentin mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta saman pykälän 1 momentissa säädettyä aikaisemmin. Päivähoitoa on mahdollisuuksien mukaan järjestet-

tävä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien toivomassa muodossa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämiseksi oikeus lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaiseen tukeen sanotussa laissa tarkemmin säädetävällä tavalla.

Asetuksella säädetään päivähoitopaikan hakemisesta sekä määräajasta, jonka kuluessa lapsen vanhempien tai muiden huoltajien tulee hakea lasten päivähoitopaikkaa.

Oikeus samaan päivähoitopaikkaan säilyy, vaikka lapsi ei ole päivähoidossa sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:ssä tarkoitettujen isyysrahajaksojen ajan. Isyysrahajaksoista johtuvasta poissaolosta on ilmoitettava päivähoitopaikkaan viimeistään kaksi viikkoa ennen sen suunniteltua aloittamispäivää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Päivähoitopaikan järjestämisvelvollisuudesta ja oikeudesta saada sama päivähoito-

paikka on voimassa, mitä ennen tämän lain voimaan tuloa on säädetty, jos sairausvakuutuslain mukainen isyysraha perustuu

aikaisempiin, ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleisiin sairausvakuutuslain säännöksiin.

Helsingissä 17 päivänä syyskuuta 2012

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPILAINEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Paula Risikko*

1.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvun 10 a § ja 15 luvun 4 a §, sellaisina kuin ne ovat, 9 luvun 10 a § osaksi laeissa 1342/2006 ja 962/2009 sekä 15 luvun 4 a § laissa 1342/2006, sekä
muutetaan 9 luvun 7 §, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentin 1 kohta, 15 ja 17 §, 11 luvun 1 §:n 2 momentin 3 kohta sekä 15 luvun 4 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat, 9 luvun 7 ja 15 § osaksi laissa 1342/2006, 10 §:n 1 momentti ja 11 §:n 2 momentti laissa 1342/2006, 17 § laissa 438/2010, 11 luvun 1 §:n 2 momentin 3 kohta laissa 1142/2010 sekä 15 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 19/2012, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

9 luku

9 luku

Vanhempainpäivärahat**Vanhempainpäivärahat**

7 §

7 §

*Isyyssrahakausi**Isyyssrahakausi*

Isyyssrahaa maksetaan äitiys- ja vanhempainrahakaudella yhteensä enintään 18 arkipäivältä. Isyyssraha voidaan tänä aikana jakaa enintään neljään yhdenjaksoiseen kauteen.

Isyyssrahaa maksetaan yhteensä enintään 54 arkipäivältä, kuitenkin siten, että äitiys- ja vanhempainrahakaudella isyyssrahaa maksetaan yhteensä enintään 18 arkipäivältä. Äitiys- ja vanhempainrahakaudella maksettava isyyssraha voidaan jakaa enintään neljään jaksoon. Äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettava isyyssraha voidaan jakaa enintään kahteen jaksoon. Oikeus isyyssrahaan jatkuu, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai ottolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta.

Jos isän oikeus isyyssrahaan perustuu samanaikaisesti sekä aikaisemman että uuden lapsen syntymään, isyyssrahaa maksetaan uuden lapsen syntymään perustuvalla äitiys- ja vanhempainrahakaudella yhteensä enintään 42 arkipäivältä siten, että päivistä voi perustua enintään 24 arkipäivää aikaisemman lapsen ja enintään 18 arkipäivää uuden lapsen syntymään. Tällöin aikaisemman lapsen syntymään perustuvat isyyssrahapäivät on pidet-

Voimassa oleva laki

tävä yhdessä jaksossa.

10 §

10 §

Vanhempainrahakausi

Vanhempainrahakausi

Vanhempainrahaa maksetaan enintään 158 arkipäivältä välittömästi äitiysrahakauden päättymisestä lukien, jollei 2 tai 3 momentista taikka 10 a §:stä muuta johdu. *Välittömästi äitiysrahakauden päättymisestä lukien maksetut vanhempainrahapäivät ja 10 a §:n perusteella siirretyt vanhempainrahapäivät muodostavat yhden vanhempainrahakauden.*

Vanhempainrahaa maksetaan enintään 158 arkipäivältä välittömästi äitiysrahakauden päättymisestä lukien, *jollei 2 tai 3 momentista muuta johdu.*

10 a §

10 a §

Isäkuukausi

Isäkuukausi

Sen estämättä, mitä 8 §:n 1 momentissa säädetään vanhempainrahakauden yhdenjaksoisuudesta, isä voi äidin ja isän sopimuksen mukaisesti siirtää 10 §:ssä tarkoitettua vanhempainrahakaudesta 12 vanhempainrahapäivää pidettäväksi myöhemmin. Vanhempainrahan siirtäminen edellyttää lisäksi vähintään yhden 2 momentissa tarkoitettun isyysrahapäivän pitämistä.

(kumotaan)

Jos isälle maksetaan lapsen hoitoon osallistumisen perusteella vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa yhdenjaksoisesti vähintään vanhempainrahakauden viimeisiltä 12 arkipäivältä välittömästi äitiysrahakauden jälkeen tai 12 vanhempainrahapäivältä 1 momentin perusteella siirrettynä, isällä on oikeus isyysrahaan enintään 24 arkipäivän pituiselta yhdenjaksoiselta kaudelta välittömästi hänen pitämänsä vanhempainrahakauden päätyttyä (isäkuukausi).

Edellä 1 tai 2 momentin perusteella maksettavat vanhempainpäivärahapäivät on pidettävä 180 kalenteripäivän kuluessa sen vanhempainrahajakson päättymisestä, joka on alkanut välittömästi äitiysrahakauden jälkeen.

Vanhempainrahan siirtäminen edellyttää, että äidille tai isälle välittömästi äitiysrahakauden päättymisen jälkeen maksetun vanhempainrahan ja isälle tämän pykälän perusteella maksettavan vanhempainrahan välisenä aikana jompi kumpi vanhemmista hoitaa

lasta kotona ja kyseinen vanhempi on:

1) tämän vuoksi ollut oikeutettu lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun (1128/1996) lain mukaiseen kotihoidon tukeen; tai

2) tosiasiallisesti hoitanut lasta kotona, mutta lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain perusteella ei ole ollut oikeutettu kyseisessä laissa tarkoitettuun kotihoidon tukeen.

11 §

Ottovanhemman vanhempain- ja isyysraha

Ottovanhemman vanhempainrahaan oikeutetulla ottoisällä on oikeus isyysrahaan siten kuin 6, 7, ja 10a §:ssä säädetään.

11 §

Ottovanhemman vanhempain- ja isyysraha

Ottovanhemman vanhempainrahaan oikeutetulla ottoisällä on oikeus isyysrahaan siten kuin 6 ja 7 §:ssä säädetään.

14 §

Lapsen kuoleman tai lapsen ottolapseksi luovuttamisen vaikutus vanhempainpäivärahaan

Jos lapsi syntyy kuolleena taikka jos lapsi tai ottolapsi kuolee:

1) äitiys- ja isyysraha maksetaan äitiys- tai isyysrahakauden loppuun;

14 §

Lapsen kuoleman tai lapsen ottolapseksi luovuttamisen vaikutus vanhempainpäivärahaan

Jos lapsi syntyy kuolleena taikka jos lapsi tai ottolapsi kuolee:

1) äitiysraha maksetaan äitiysrahakauden loppuun ja isyysraha maksetaan 12 arkipäivältä lapsen kuolinpäivän jälkeen, enintään kuitenkin isyysrahakauden tai sen jakson loppuun;

15 §

Vanhempainpäivärahan maksamisen rajoitukset

Vanhempainpäivärahaa ei makseta vakuutetulle siltä ajalta, jona hän on:

1) suorittamassa hänelle tuomittua vankeusrangaistusta rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettussa rangaistustiloksessa lukuun ottamatta sakon muuntorangaistusta; tai

2) vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain 1 §:n nojalla pakkolaitoksessa.

15 §

Vanhempainpäivärahan maksamisen rajoitukset

Vanhempainpäivärahaa ei makseta vakuutetulle siltä ajalta, jona hän on suorittamassa hänelle tuomittua vankeusrangaistusta vankeuslain (767/2005) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa vankilassa lukuun ottamatta sakon muuntorangaistusta.

Jos äitiys- tai vanhempainrahakaudella alkaa oikeus uuteen vanhempainpäivärahaan, edellisen äitiys- tai vanhempainrahan maksaminen päättyy uuden vanhempainpäivära-

Jos äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakaudella alkaa oikeus uuteen vanhempainpäivärahaan, edellisen äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan maksaminen päättyy uuden vanhempainpäivärahauden alkaessa. *Jos ennen siirretyn isäkuukauden pitämistä alkaa oikeus uuteen vanhempainpäivärahaan, oikeus edellisen lapsen perusteella maksettavaan vanhempainpäivärahaan päättyy.*

hakauden alkaessa.

17 §

17 §

*Lapseksi ottaminen rekisteröidyssä parisuhteessa**Lapseksi ottaminen rekisteröidyssä parisuhteessa*

Mitä edellä 11 ja 12 §:ssä tai muualla tässä luvussa säädetään ottovanhemman isyys- ja vanhempainrahasta, sovelletaan myös 16 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn parisuhteen osapuoleen, joka ottaa ottolapsekseen parisuhteen toisen osapuolen lapsen, joka ei ole vuotta vanhempi. Vanhempainpäivärahopäivien määrää 7, 10 a ja 12 §:n mukaisesti laskettaessa huomioon otetaan saman lapsen hoidon vuoksi parisuhteen osapuolelle jo myönnetty vanhempainpäivärahat, kuitenkin siten, että parisuhteen osapuolille maksettavien vanhempainpäivärahopäivien yhteismäärä on aina vähintään 200 arkipäivää. Jos parisuhteen toiselle osapuolelle on myönnetty äitiysrahaa, myönnetään vanhempainrahaa kuitenkin aina enintään 158 arkipäivää, jolloin ottovanhemman oikeus vanhempainrahaan alkaa äitiysrahan päättymisestä lukien.

Mitä edellä 11 ja 12 §:ssä tai muualla tässä luvussa säädetään ottovanhemman isyys- ja vanhempainrahasta, sovelletaan myös 16 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn parisuhteen osapuoleen, joka ottaa ottolapsekseen parisuhteen toisen osapuolen lapsen, joka ei ole vuotta vanhempi. Vanhempainpäivärahopäivien määrää 7 ja 12 §:n mukaisesti laskettaessa huomioon otetaan saman lapsen hoidon vuoksi parisuhteen osapuolelle jo myönnetty vanhempainpäivärahat, kuitenkin siten, että parisuhteen osapuolille maksettavien vanhempainpäivärahopäivien yhteismäärä on aina vähintään 200 arkipäivää. Jos parisuhteen toiselle osapuolelle on myönnetty äitiysrahaa, myönnetään vanhempainrahaa kuitenkin aina enintään 158 arkipäivää, jolloin ottovanhemman oikeus vanhempainrahaan alkaa äitiysrahan päättymisestä lukien.

11 luku

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä**Päivärahaetuuksien määrä**

1 §

1 §

*Päivärahaetuuksien määrä työtulojen perusteella**Päivärahaetuuksien määrä työtulojen perusteella*

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään:

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään:

3) isälle maksettavan vanhempainrahan ja isäkuukauden isyysrahan määrä on 30 ensimmäisen isälle maksettavan arkipäivän ajal-

3) isälle maksettavan vanhempainrahan ja äitiys- ja vanhempainrahakauden jälkeen maksettavan isyysrahan määrä on 30 ensimmäisen

ta 75 prosenttia vakuutetun verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 50 606 euroa; tämän ylittävistä osasta isälle maksettavan vanhempainpäivärahan määrä on 32,5 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta.

mäisen isälle maksettavan arkipäivän ajalta 75 prosenttia vakuutetun verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 50 606 euroa; tämän ylittävistä osasta isälle maksettavan vanhempainpäivärahan määrä on 32,5 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta; jos kysymyksessä on 9 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu aikaisemman lapsen syntymään perustuva isyysrahopäivä, isyysraha voidaan maksaa korotettuna myös uuden lapsen syntymään perustuvalla äitiys- ja vanhempainrahakaudella edellyttäen, että aikaisemman lapsen syntymään perustuvia korotuspäiviä on jäljellä.

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Päivärahaetuuksien hakemista koskevat määräajat

Päivärahaetuuksia on haettava seuraavasti:

- 1) sairauspäivärahaa kahden kuukauden kuluessa työkyvyttömyyden alkamisesta ja osasairauspäivärahaa kahden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen etuutta halutaan saada;
- 2) erityishoitorahaa ja erityisäitiysrahaa neljän kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen etuutta halutaan saada;
- 3) äitiysrahaa viimeistään kahta kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa;
- 4) vanhempainrahaa sekä osittaista vanhempainrahaa kuukautta ennen sitä päivää, josta alkaen etuutta halutaan saada, jollei 6 kohdasta muuta johdu;
- 5) isyysrahaa viimeistään kahden kuukauden kuluttua vanhempainpäivärahauden päättymisestä, jollei 6 kohdasta muuta johdu;
- 6) vanhempainpäivärahaa isäkuukauden ajalta kahta kuukautta ennen sitä päivää, josta alkaen etuutta halutaan saada; sekä
- 7) vanhempainrahaa ottolapsen hoidon johdosta kahden kuukauden kuluessa lapsen hoitoon ottamisesta.

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Päivärahaetuuksien hakemista koskevat määräajat

Päivärahaetuuksia on haettava seuraavasti:

- 1) sairauspäivärahaa kahden kuukauden kuluessa työkyvyttömyyden alkamisesta ja osasairauspäivärahaa kahden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen etuutta halutaan saada;
- 2) erityishoitorahaa ja erityisäitiysrahaa neljän kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen etuutta halutaan saada;
- 3) äitiysrahaa viimeistään kahta kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa;
- 4) vanhempainrahaa sekä osittaista vanhempainrahaa kuukautta ennen sitä päivää, josta alkaen etuutta halutaan saada, jollei 6 kohdasta muuta johdu;
- 5) isyysrahaa viimeistään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun lapsi on täyttänyt kaksi vuotta tai siitä, kun kaksi vuotta on kulunut lapsen hoitoon ottamisesta; sekä
- 6) vanhempainrahaa ottolapsen hoidon johdosta kahden kuukauden kuluessa lapsen hoitoon ottamisesta.

4 a §

Velvollisuus ilmoittaa vanhempainrahan siirtämisestä

Jos äiti ja isä ovat sopineet vanhempainrahakauden viimeisten 12 arkipäivän siirtämisestä 9 luvun 10 a §:n mukaisesti, asiasta tulee ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle kahta kuukautta ennen kuin 9 luvun 10 §:ssä tarkoitettu vanhempainrahakausi päättyy.

4 a §

Velvollisuus ilmoittaa vanhempainrahan siirtämisestä

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20. Tätä lakia sovelletaan isyysrahaan, kun ensimmäinen saman lapsen perusteella maksettava vanhempainpäivärahopäivä on lain tullut voimaan.

2.

Laki**lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 4 §:n 5 momentti ja 6 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1343/2006, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 §

4 §

*Hoitoraha**Hoitoraha*

Kotihoidon tuen hoitorahana maksetaan ajalta, jolta perheellä on oikeus saada sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa taikka isyysrahaa välittömästi vanhempainrahakauden päätyttyä pidettävältä isyysrahakaudelta tai sairausvakuutuslain 9 luvun 10 a §:n perusteella vanhempainrahaa tai isyysrahaa, kuitenkin vain perheen hoitorahaan oikeuttavista lapsista kulloinkin maksettavien kotihoidon tuen hoitorahojen yhteismäärän ja sairausvakuutuslain 11 luvun mukaisen edellä mainitun etuuden erotus. Jos perheellä ei ole oikeutta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahaan tai osittaiseen vanhempainrahaan, maksetaan kotihoidon tuen hoitorahana sairausvakuutuslain mukaisen edellä tarkoitetun ajan päättymiseen saakka perheen hoitorahaan oikeuttavista lapsista maksettavien kotihoidon tuen hoitorahojen ja sairausvakuutuslain 11 luvun 7 tai 11 §:ssä tarkoitetun vähimmäismäärän erotus.

Kotihoidon tuen hoitorahana maksetaan ajalta, jolta perheellä on oikeus saada sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa taikka isyysrahaa *sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisesti äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella pidettävän isyysrahakauden aikana*, kuitenkin vain perheen hoitorahaan oikeuttavista lapsista kulloinkin maksettavien kotihoidon tuen hoitorahojen yhteismäärän ja sairausvakuutuslain 11 luvun mukaisen edellä mainitun etuuden erotus. Jos perheellä ei ole oikeutta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahaan tai osittaiseen vanhempainrahaan, maksetaan kotihoidon tuen hoitorahana sairausvakuutuslain mukaisen edellä tarkoitetun ajan päättymiseen saakka perheen hoitorahaan oikeuttavista lapsista maksettavien kotihoidon tuen hoitorahojen ja sairausvakuutuslain 11 luvun 7 tai 11 §:ssä tarkoitetun vähimmäismäärän erotus.

6 §

6 §

*Hoitolisän määräytyminen**Hoitolisän määräytyminen*

Jos kotihoidon tuen hoitolisää maksetaan sairausvakuutuslain mukaisen erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahakauden, osittaisen

Jos kotihoidon tuen hoitolisää maksetaan sairausvakuutuslain mukaisen erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahakauden, osittaisen

Voimassa oleva laki

vanhempainrahakauden tai välittömästi vanhempainrahakauden päätyttyä pidettävän isyysrahakauden taikka sairausvakuutuslain 9 luvun 10 a §:ssä tarkoitetun vanhempainpäivärahakauden aikana, otetaan edellä mainitusta etuudesta tulona huomioon vain se osa, joka ylittää niiden kotihoidon tuen hoitorahojen yhteismäärän, joihin perhe kunakin aikana on oikeutettu.

vanhempainrahakauden tai *sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisen äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella pidettävän isyysrahakauden* aikana, otetaan edellä mainitusta etuudesta tulona huomioon vain se osa, joka ylittää niiden kotihoidon tuen hoitorahojen yhteismäärän, joihin perhe kunakin aikana on oikeutettu.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.
Jos sairausvakuutuslain mukainen vanhempainpäiväraha perustuu aikaisempiin, ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleisiin sairausvakuutuslain säännöksiin, etuuksia sovitettaessa yhteen sovelletaan ennen tämän lain voimaan tuloa voimassa olleita säännöksiä*

3.

Laki**lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) 11 a §, sellaisena kuin se on laeissa 630/1991, 1129/1996 ja 1344/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 a §

11 a §

Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä säädetään, kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat saada lapselle kunnan järjestämän 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun päivähoitopaikan sen ajan päätyttyä, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa, taikka vanhempainrahakauden päätyttyä välittömästi pidetyn isyysrahakauden tai sairausvakuutuslain 9 luvun 10 a §:n perusteella siirretyn isäkuukauden päättymisen jälkeen, ja että lapsi voi olla päivähoidossa siihen saakka, kunnes hän siirtyy perusopetuslaissa tarkoitettuna oppivelvollisena perusopetukseen. Päivähoitoa on kuitenkin järjestettävä osa-aikaisesti, kun lapsi ennen perusopetuslaissa tarkoitettua oppivelvollisuuskään osallistuu perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen tai kun lapsi perusopetuslain 25 §:n 2 momentin mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta saman pykälän 1 momentissa säädettyä aikaisemmin. Päivähoitoa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien toivomassa muodossa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtuvan

Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä säädetään, kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat saada lapselle kunnan järjestämän 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun päivähoitopaikan sen ajan päätyttyä, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa, ei kuitenkaan aikana, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettavaa isyysrahaa, ja että lapsi voi olla päivähoidossa siihen saakka, kunnes hän siirtyy perusopetuslaissa tarkoitettuna oppivelvollisena perusopetukseen. Päivähoitoa on kuitenkin järjestettävä osa-aikaisesti, kun lapsi ennen perusopetuslaissa tarkoitettua oppivelvollisuuskään osallistuu perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen tai kun lapsi perusopetuslain 25 §:n 2 momentin mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta saman pykälän 1 momentissa säädettyä aikaisemmin. Päivähoitoa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien toivomassa muodossa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtu-

hoidon järjestämiseksi oikeus lasten kotihoiton ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaiseen tukeen sanotussa laissa tarkemmin säädettävällä tavalla.

Asetuksella säädetään päivähoitopaikan hakemisesta sekä määräajasta, jonka kuluessa lapsen vanhempien tai muiden huoltajien tulee hakea lasten päivähoitopaikkaa.

van hoidon järjestämiseksi oikeus lasten kotihoiton ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaiseen tukeen sanotussa laissa tarkemmin säädettävällä tavalla.

Asetuksella säädetään päivähoitopaikan hakemisesta sekä määräajasta, jonka kuluessa lapsen vanhempien tai muiden huoltajien tulee hakea lasten päivähoitopaikkaa.

Oikeus samaan päivähoitopaikkaan säilyy, vaikka lapsi ei ole päivähoidossa sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:ssä tarkoitettujen isyysrahajaksojen ajan. Isyysrahajaksoista johtuvasta poissaolosta on ilmoitettava päivähoitopaikkaan viimeistään kaksi viikkoa ennen sen suunniteltua aloittamispäivää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Päivähoitopaikan järjestämisvelvollisuudesta ja oikeudesta saada sama päivähoitopaikka on voimassa, mitä ennen tämän lain voimaan tuloa on säädetty, jos sairausvakuutuslain mukainen isyysraha perustuu aikaisempiin, ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleisiin sairausvakuutuslain säännöksiin.